

Nota van B&W

Portefeuille H. van der Molen
Auteur Aad van Ake
Telefoon 5113506
E-mail: a.v.ake@haarlem.nl
SO/BD Reg.nr. SO 2006 794
Te kopiëren: a
B & W-vergadering van 12 sept. 2006

Onderwerp

Zomerzone, sociaal culturele aanpak

Bestuurlijke context

Op 23 maart jl. heeft de raad het uitvoeringsprogramma Oost vastgesteld met de volgende doelstellingen

- Het versterken van de identiteit van Haarlem-Oost
- Het verbeteren van de regie
- Het verminderen van de sociaal economische kwetsbaarheid van Haarlem-Oost
- Het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving.

Het programma Zomerzone richt zich op het vergroten van de sociale cohesie tussen bewoners en het vergroten van de betrokkenheid bij de buurt. Hiervoor is het noodzakelijk dat de bewoners interesse hebben voor wat er in de buurt gebeurt. Daarnaast is het van belang dat de buurten fysiek en sociaal-economisch vooruitgaan zodat een gevoel van trots kan ontstaan en over de vooruitgang positief gecommuniceerd kan worden.

De doelstellingen worden ondersteund door projecten die essentieel zijn voor het behalen van bovenstaande doelen. Voor de belangrijkste projecten zoals het project Plekken en gesprekken, het Kunstproject en het (her)starten van de website Zomerzone.nl, in samenwerking met de corporaties, wordt in deze nota een financiële dekking voorgesteld. Uiteraard is er dekking gevonden voor de gemeentelijke bijdragen. Er zijn echter ook bijdrage van andere organisaties waaronder de Provincie Noord-Holland.

Commissieparagraaf

Het College wil de nota Zomerzone, integrale aanpak, sociale pijler ter kennisgeving aan de Raadscommissies Ontwikkeling en Samenleving geven om de leden inzicht te geven in de wijze waarop het Programma Zomerzone zich richt op het vergroten van de sociale cohesie tussen de bewoners en de betrokkenheid bij de buurt. Projecten als Plekken en gesprekken, het Kunstproject en het (her)starten van de website Zomerzone.nl, in samenwerking met de corporaties zijn essentieel voor het halen van de gestelde doelen.

B&W-besluit:

1. Het college stemt in met de opzet van het Project Plekken en gesprekken
2. Het college besluit de website Amsterdamsebuurten.nl uit te breiden tot de website zomerzone.nl en hiervoor een samenwerking aan te gaan met o.a. corporaties en bewonersorganisaties. De organisatiestructuur hiervoor zal verder worden uitgewerkt.
3. Het college stelt voor het Project Plekken en gesprekken als onderdeel van het Kunstproject bijdragen beschikbaar van € 65.000,- ten laste van het TMK fonds en € 35.000,- ten laste van Cultuurimpuls ISV 2, 2006 – 2010 (voor specifieke informatie wordt verwezen naar de financiële paragraaf in bijgevoegde notitie)
4. Het college besluit als onderdeel van de contracten van de uitvoerende kunstenaars op te nemen, dat de kunstwerken slechts tijdelijk tentoon worden gesteld.
5. De betrokkenen ontvangen daags na besluitvorming informatie over dit besluit
6. De commissies Ontwikkeling en Samenleving ontvangen het besluit van het college ter informatie

De Zomerzone, sociaal culturele aanpak

De Zomerzone is genoemd naar de Zomervaat en omvat heel Haarlem Oost; Oude - en nieuwe Amsterdamse buurten, Slachthuisbuurt, Parkwijk en de Zuiderpolder.

Voor dit gebied is het uitvoeringsprogramma Haarlem Oost vastgesteld dat op 23 maart 2005 is goed gekeurd door de gemeenteraad. In dit uitvoeringsplan is geprobeerd de sociale, economische en fysieke pijlers met elkaar te combineren. De centrale doelstellingen van het uitvoeringsprogramma zijn:

1. Het versterken van de identiteit van Haarlem Oost, het versterken van het vermogen tot participatie in de samenleving en het voorkomen van (gevoelens van) achterstelling bij de bewoners;
2. Het verbeteren van de regie, dat wil zeggen de afstemming tussen en integratie van acties en maatregelen (sociaal, veiligheid, fysiek, economie en beheer) met de verschillende te onderscheiden betrokkenen (wijkraad, corporatie, dagelijks beheer, politie, kerk, welzijnswerk etc.) in Haarlem Oost.
3. Het verminderen van de sociaal economische kwetsbaarheid van Haarlem Oost door o.a. versterking van het onderwijs, de ontmoetingsfunctie van de Amsterdamstraat, het vasthouden van bedrijvigheid, e.d..
4. Het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving in Haarlem Oost (sociaal, maar ook fysiek, ruimtelijk, economisch) door o.a. gericht onderhoud, de aanpak van overlast en door optimaal te profiteren van de veranderingen in (herstructurering) en rond het stadsdeel.

Deze doelstellingen komen voort uit de analyse Haarlem Oost dat mede gebaseerd is op de onderzoeken die in de Zomerzone hebben plaatsgevonden.

Voor het versterken van de leefomgeving staan veel plannen op stapel, worden of zijn uitgevoerd. Het betreft de woningbouw in het kader van de funderingsaanpak, het Reinaldahuis, Triangel, DSK terrein. In de zuidstrook Slachthuisbuurt worden 650 woningen gesloopt en vervangen door ongeveer 850 woningen en voorzieningen. Voor de noordzijde van de Prins Bernardlaan en de omgeving Beatrixplein wordt een visie voorbereid gezien het groot aantal ontwikkelingen dat in deze omgeving gaan plaatsvinden. Op korte termijn wordt de plek van het Damiatocollege opnieuw ingevuld. Met dergelijke grootschalige fysieke ingrepen is het van belang dat ook gewerkt wordt aan de identiteit van de buurt.

Het versterken van de identiteit, participatie en het voorkomen van achterstelling staat of valt met de sociale cohesie in de buurt. In het uitvoeringsprogramma Haarlem Oost wordt over de sociale cohesie opgemerkt:

“De sociale analyse is opgebouwd rond het begrip sociale identiteit. De sociale identiteit van een wijk heeft te maken met de geschiedenis; met hoe de wijk tot stand is gekomen, met het aanzien (zowel in fysiek als in sociaal opzicht) van de wijk, met de huidige bewoners en hoe de bewoners er leven en ze dit alles beleven. (...)

Sociale cohesie is een niet eenvoudig te meten eigenschap van buurt of wijk. Meestal is sociale cohesie een globale aanduiding van tevredenheid, zich thuis voelen en of trots op de buurt (het eigen huis). Het is een maat voor ‘ik woon naar m’n zin, het is m’n eigen keuze hier te wonen, ik ben trots op waar en hoe ik woon’ en heeft te maken met de inschatting van de eigen mogelijkheden, de woningmarkt, sociale handigheid, draagkracht, leefstijl etc. En met de identiteit (een samenspel van fysiek uiterlijk en sociaal gedrag, de bewoners en de leefstijl) van een buurt (...)

Die cohesie staat voortdurend onder druk. Oorspronkelijke bewoners maken plaats voor allochtonen, tweeverdieners of drukke alleenstaanden. Daardoor kan een scherpere tweedeling ontstaan tussen uitkering naast boven modaal. Soms hebben die mensen wel onderling contact, soms hebben ze elkaar niets te zeggen.”

Voor het versterken van de identiteit is het project Plekken en gesprekken ontwikkeld.

Herstructurering

Herstructurering van wijken is een ingewikkeld proces waar fysieke en sociale veranderingen grote invloed hebben op bewoners en het dagelijkse leven in de buurt. Veranderingsprocessen beïnvloeden niet alleen de bebouwing en de openbare ruimte, maar ook de bewonerssamenstelling en de identiteit van de buurt. In de Zomerzone zijn een groot aantal fysieke ingrepen te verwachten van de bebouwing van het Triangel in het noorden tot de herstructurering van de Slachthuisbuurt in het zuiden. Om deze herstructurering te begeleiden en vooral de verandering van de identiteit te begeleiden is sociale aspect verder uitgewerkt. Het gaat hierbij om het cultuur-historische verleden van de buurten en het in contact brengen van de verschillende culturen die naast elkaar leven. Een dergelijk proces is een voorwaarde om fysieke ingrepen, de transformatie, in de buurt te laten slagen.

Aansluiten bij bestaande initiatieven

In de oude en nieuwe Amsterdamsebuurt was een experiment gaande met de website www.amsterdamsebuurten.nl, een digitale wijkkrant. Dit experiment is opgezet door het Haarlems Dagblad met steun van diverse instanties uit de krantenwereld. In december 2005 liep dit experiment af en was er geen geld vanuit de krantenwereld om het voort te zetten.

De site werd beheerd door twee parttime verslaggeefsters die dagelijks verslag doen van de gebeurtenissen in de wijk, waarop door bewoners ook op gereageerd kan worden. Juist deze interactie geeft goede mogelijkheden om veel meer mensen bij de processen in de buurt te betrekken. Per dag trok de site ongeveer 200 bezoekers. De belangrijkste artikelen worden elke twee weken gepubliceerd in een krantje dat huis aan huis wordt verspreid. Dit voor de mensen zonder internet en als herinnering voor de mensen met internet.

De mensen zijn enthousiast. Er wordt veel naar de site gekeken en de inhoud van de krant wordt gewaardeerd. Dit wordt ook door een enquête bevestigd. Een groeiende groep bewoners levert actief bijdragen. Nu de site tijdelijk gesloten is wordt een soortgelijke site ook door bewoners gerund. Deze actieve bewoners worden uiteraard ook bij de herstart betrokken. De site wordt steeds meer een ontmoetingsplek. Wel moet de website worden verbreed tot de hele Zomerzone.

Ook voor de communicatie in het kader van de herstructurering is de site van groot belang. Het is mogelijk op de site de voortgang van bouwplannen te communiceren, verslagen van bewonersvergaderingen kunnen hier op worden gepubliceerd, waarna bewoners direct kunnen reageren. De eerste ervaringen hiermee zijn opgedaan bij de herstructurering van de A.L. Dyserinckstraat. Gebleken is dat de waarde van de site vooral voort komt uit het feit dat de bewoners steeds meer gaan reageren, Zo ontstaat een vorm van participatie buiten de geijkte kaders om.

Wanneer het mogelijk wordt de website voort te zetten komt er een redactiestatuut dat mede wordt opgesteld vanuit de buurt en waarin precies staat hoe de journalisten werken. De redactieraad zal op de naleving daarvan moeten toezien, zodat is gegarandeerd dat het voor wat betreft de aanpak en inhoud altijd een onafhankelijk en onpartijdig initiatief van de buurt zelf blijft. De verslaggevers werken dienstverlenend. Zorgen voor een professionele inbreng, die kwaliteit en continuïteit moet garanderen. Zij werven ook vrijwilligers die meewerken aan de site.

Vanuit de concern communicatie wordt nagedacht over de communicatie met de burgers in de toekomst (de Haarlemmer) en de sites van de gemeente en de wijkraden. De site www.zomerzone.nl is hierin een belangwekkend experiment wat een bijdrage kan leveren aan nieuwe ontwikkelingen op dit gebied.

Plekken en gesprekken.

Het project plekken en gesprekken is bedoeld om de identiteit van de buurt, de geschiedenis en de gehechtheid van de buurt te versterken. Om mensen met elkaar in gesprek te brengen. Het gaat over plekken; wat is de geschiedenis van een plek, hoe beleven de verschillende bewoners zo'n plek, wat is de ruimtelijke waarde. Het gaat ook over contact; heimwee van een autochtone Slachthuisbuurter is heel anders dan de heimwee van zijn Marokkaanse buurman. De Slachthuisbuurter verlangt misschien terug naar de oude buurtsamenleving waar op vrijdag de stoepen werden geboend en de ramen gelapt. De Marokkaanse buurman verlangt terug naar het dorp in Marokko, dat hij op achttienjarige leeftijd heeft verlaten en waar hij triptrak speelde op het terras van het koffiehuis. Als zij die verhalen aan elkaar gaan vertellen ontstaan onderlinge contact en begrip voor elkaars achtergrond.

Voorwaarde voor het voortzetten van de website voor de gehele zomerzone is deelname aan het project plekken en gesprekken. De twee verslaggeefsters van de website tekenen deze verhalen op en publiceren ze op de site. Daarnaast wordt een vorm gevonden om deze verhalen in de buurt tentoon te stellen.

In overleg met de wijkkunstenares, Marjolijn Boterenbrood, zal gezocht worden naar een kunstenaar om deze presentatie van verhalen vorm te geven en terug te geven aan de bewoners. We denken hierbij bijvoorbeeld aan een twintigtal verplaatsbare muppi's die in de verschillende wijken van de zomerzone kunnen rouleren, maar ook andere vormen kunnen hierbij een rol spelen. De kunstenaar heeft hier een actieve rol in. Voor dit onderdeel van het Project wordt gedacht aan Michele Baudet.

Ook is het van belang om momenten te organiseren waar bewoners elkaar kunnen treffen. De programmaorganisatie wil bewoners stimuleren om zelf initiatieven te nemen. Voorbeelden daarvan zijn kleinschalige straatfeesten, met eten uit alle windstreken.

Kunstproject

De project kunstenaar, Marjolijn Boterenbrood, is bezig een kunstproject te ontwikkelen voor een groter gebied dan alleen zomerzone; "Kijken naar Haarlem Oost"

Het gebied bestrijkt ook de Waarderpolder. Het gebied heeft veel kwaliteiten. Door ze te benoemen en zichtbaar te maken kunnen bewoners zich van deze bijzonderheden bewust worden. Deze kwaliteiten vormen in combinatie met de transformaties in dit gebied de uitgangspunten, aanleidingen en thema's voor de kunst.

Belangrijke transformaties in de Zomerzone zijn onder andere de sloop en nieuwbouw van de Zuidstrook Slachthuisbuurt, de ontwikkeling in de Waarderpolder, de aanpak van het Reinaldapark en de dr. Schaepmanstraat.

De kwaliteiten van dit gebied worden geïnventariseerd en in verschillende kaarten ondergebracht en benoemd. De kaarten ontstaan mede door inhoudelijke bijdrages en verhalen van bewoners, ondernemers, kunstenaars en onderzoekers. De kaarten leggen nieuwe verbanden en kunnen ook bijdragen aan de vormgeving van de nieuwe openbare ruimten.

De zoektocht naar mythes, verhalen en beelden vindt plaats in de vorm van diverse kunstprojecten. De stappen in dit proces vormen het kunstwerk.

De kaarten krijgen hun betekenis mede door de legenda. Dat zijn ook de beelden, verhalen en de klanken.

De kaarten worden gemaakt door Marjolijn Boterenbrood (in samenwerking met een vormgever); gebaseerd op informatie van verschillende bronnen.

Deze kaarten met legenda zijn de opdrachtformuleringen voor o.a. een ecooloog, een fotograaf, verhalenverzamelaars, een journalist, een dichter, een geluidskunstenaar. De kaarten zijn inspiratiebron.

De kaarten met legenda worden gedrukt en uitgegeven voor iedereen Haarlem Oost, voor ambtenaren, bedrijven en toeristen. De afsluitende publicatie wordt uitgegeven met Episode-Publisers. Door de provincie Noord Holland is voor dit project een subsidie verleend van € 100.000,=.

Communicatieplan.

De communicatie voor de zomerzone gaat verder dan het promoten van de herstructureringsplannen. Een communicatieplan gaat vaak uit van het vertalen van de gemeentelijke plannen waarop wijkraden en andere geoefende insprekers op reageren. In de Zomerzone is de communicatie tussen de bewoners ook een doel op zich. De wat argwanende kijk op nieuwkomers, allochtonen en tweeverdieners, vraagt nieuwe vormen van communicatie.

Het programma Zomerzone richt zich op het vergroten van de sociale cohesie tussen bewoners en het vergroten van de betrokkenheid bij de buurt. Hiervoor is het noodzakelijk dat bewoners interesse hebben voor wat er in hun buurt gebeurt en ook willen weten wie er in hun buurt wonen. Daarnaast is het van belang dat de buurten fysiek en sociaal-economisch vooruit gaan zodat een gevoel van trots kan ontstaan en over de vooruitgang positief gecommuniceerd kan worden. Hiervoor is een goede project- en communicatiestructuur vereist.

Deze doelstellingen worden ondersteund door projecten die essentieel zijn voor het behalen van eerder genoemde doelstellingen:

- Project Plekken en Gesprekken
- Website
- Kunstproject
- Tentoonstellingen over de transformatie van de wijken
- Activiteitenboekje, waar per jaar de activiteiten van de gemeente en zijn partners worden weergegeven
- Sociale interactie; het stimuleren van straat / buurtactiviteiten en een project eten bij de burens
- Bewoners en de wijk in beeld
- Zomergasten, een denktank die nadenkt over de ontwikkelingen in het stadsdeel
- Zomeravonden, etc, etc

Zo ontstaat een wisselwerking tussen een communicatieproject met de website, participatiemogelijkheden voor bewoners, een kunstproject en het op gang brengen van een sociaal proces onder bewoners.

Financiën.

Website

De raad heeft vanuit de UPC-gelden een bijdrage beschikbaar gesteld van € 25.000,=. De corporaties hebben gezamenlijk de toezegging gedaan inhoudelijk en financieel te zullen bijdragen. In afwachting van verder overleg gaan zij uit van een bijdragen voor het eerste jaar van € 45.000,=, het tweede jaar €60.000,= en het derde jaar € 75.000,=. In afwachting van een verdere financiële uitwerking is dit voldoende om de site opnieuw te starten. Ook andere sponsers (bv het Reinaldahuis) kunnen hierbij een rol spelen.

Plekken en gesprekken

Plekken en gesprekken is een participatieproject dat ook is ingepast in het kunstproject. Het kunstproject wordt uitgewerkt door verschillende kunstenaars waarbij ook voor plekken en gesprekken een kunstenaar wordt gevraagd. Zij geven vorm aan de verhalen en geven die terug aan de bewoners, waarbij de uitnodiging tot een gesprek uitgangspunt is. De kosten bedragen over een periode van drie jaar € 20.000,= honoraria, € 40.000,= materiaalkosten en € 25.000,= voor verhalenmanifestaties. Het verzamelen van de verhalen wordt gedaan door de journalisten van de website. Hun kosten zijn opgenomen bij de website.

Kunstproject

Het kunstproject gaat verder dan plekken en gesprekken en geeft ook inzicht in andere aspecten van Haarlem Oost. Er worden een vijftal verbindingen gelegd;

1. **verbindingen in landschap en natuur.**
Onderzoek naar verbindingen tussen stad en landelijk gebied.
2. **economische verbindingen.**
Onderzoek naar economische verbindingen. De verbinding met Schiphol. Verborgene bijzonderheden; bedrijven en werk.
3. vervoer.
Onderzoek naar de filmische ervaring van reizigers. Videoverbindingen met het spoor.
4. verbindingen tussen mensen en hun omgeving.
Onderzoek naar herinneringen en verhalen.
5. Reflecties. Virtuele wandeling op de website, langs kunstwerken over Haarlem Oost. Een archief.

De totale kosten hiervan bedragen € 330.000,=, inclusief de bijdragen die genoemd zijn onder plekken en gesprekken. Vooral deze kosten worden gedekt vanuit gemeentelijke bijdragen uit het TMK fonds en cultuurimpuls ISV gelden. De verdere dekking is als volgt;

TMK (toegepaste monumentale kunst)	€ 65.000,=
Cultuur impuls ISV 2 (gereserveerd)	€ 35.000,=
Provincie Noord Holland	€ 100.000,=
Fonds voor de architectuur (positief advies)	€ 35.000,=
Fondsen (twee aanvragen zijn in behandeling)	€ 70.000,=
Bedrijven Waarderpolder (fondswerving loopt)	€ 25.000,=
Totaal	€ 330.000,=

Op deze wijze zijn op een creatieve manier geldstromen gecombineerd en benut voor een belangrijk project ook voor de Zomerzone.

Over belangrijke externe bijdragen bestaat duidelijkheid. De provincie heeft zijn bijdrage al op de rekening van de gemeente Haarlem gestort. Als externe bijdragen niet gerealiseerd worden betekent dat, dat het kunstproject moet worden bijgesteld, waarbij het project Plekken en gesprekken een hoge prioriteit heeft wat betreft realisatie.

Samenvattend besluit het College

1. Akkoord te gaan met de opzet van het project.
2. De website Amsterdamsebuurten.nl uit te breiden tot een website Zomerzone.nl en hiervoor een samenwerking aan te gaan met oa de corporaties en bewonersorganisaties. De organisatiestructuur hiervoor zal verder worden uitgewerkt.
3. Het college stelt voor om voor het Kunstproject Haarlem-Oost in Beeld, waaronder het project Plekken en Gesprekken, bijdragen beschikbaar te stellen van € 65.000,= ten laste van het TMK fonds en € 35.000,= ten laste van cultuur impuls ISV 2, 2006 – 2010 (voor specifieke informatie wordt verwezen naar de financiële paragraaf in bijgevoegde notitie)
4. Het college besluit als onderdeel van de contracten van de uitvoerende kunstenaars op te nemen, dat de kunstwerken slechts tijdelijk tentoon worden gesteld.
5. Communicatie; de betrokken worden geïnformeerd over dit besluit.
6. De commissies Ontwikkeling en Samenleving ontvangen het besluit van het college ter informatie

AvA1050906